

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI
QARSHI MUHANDISLIK-IQTISODIYOT INSTITUTI**

“TASDIQLAYMAN”

Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti

rektori _____ O.Sh.Bazarov

“ _____ ” _____ 2022 yil

**UMUMIY VA TARIXIY GEOLOGIYA
FAN DASTURI**

Bilim sohalari: 700 000 - Muhandislik, ishlov berish va qurilish sohalari

Ta'lim sohalari: 710 000 - Muhandislik ishi

Ta'lim yo'nalishi: 60721600 - “Foydali qazilma konlari geologiyasi, qidiruv va razvedkasi (kon turlari bo'yicha: neft va gaz konlari)”

Qarshi-2022

Fan (modul) kodi UTGE1207		O'quv yili 2022-2023	Semestr 1/2	ECTS krediti 4/4
Fan (modul) turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek		Haftalik dars soati 4/4
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	"Umumiy va tarixiy geologiya"	120	120	240
2.	I.Fanning mazmuni. 1.1.Fanning maqsad va vazifalari. Fanning o'qitishdan <i>maqsad</i> - fanni o'rganuvchi talabalar yerning ichki va tashqi tuzilishini, yer po'stining tarkibi va taraqqiyotini, quyosh turkumi va uning sayyorolari to'g'risida ma'lumotlarga ega bo'lishlari, shuningdek, yer po'stini tashkil etuvchi minerallar va tog' jinslari, geoxronologiya, zilzilalar, tektonik harakatlar va tektonik strukturalar, magmatizm va metomorfizm jarayonlari va ularning sabablarini bilish, yer yuzasida kechayotgan ekzogen jarayonlar va yer osti va ustki suvlari haqida ma'lumotlarga ega bo'lishdir. Fanning asosiy <i>vazifalari</i> - talabalar tomonidan biz yashayotgan Yer va uning paydo bo'lishi, tuzilishini, o'zining millionlab yillik uzoq o'tmishida qanday o'zgarishlarga uchraganligini, Yerning ostki va ustki qismida kechadigan geologik jarayonlar ta'sirida o'zgaradigan Yer yuzining shakllari va ularning o'zgarishini, Yerning fizik va kimyoviy xossalarini, qatlamlarini, uni tashkil etgan mineral va tog' jinslarini o'zlashtirishdir. Nazariy qismdan so'ng amaliy mashg'ulotlar davrida talabalar auditoriya sharoitida olgan bilimlarini mustahkamlabgina qolmay, tabiiy sharoitda hodisalarni tushunishga va hududning tuzilishini o'qishga erishadilar. II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.I.Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 1- semestr 1-mavzu. Fanning mazmuni, vazifalari va boshqa fanlar bilan o'zaro aloqasi. Geologiya fani haqida umumiy tushuncha. Fanning boshqa fanlar bilan o'zaro bog'liqligi. Fanning rivojlanish tarixi. 2-mavzu. Quyosh turkumining tuzilishi va tarkibi. Quyosh turkumining paydo bo'lishi haqidagi kosmogonik va katastrofik gipotezalar. Koinot va galaktika. Quyosh tizimi va uning sayyorolari haqida umumiy ma'lumotlar. Quyosh tizimining mitti jismlari. Quyosh tizimi. Quyosh tizimi haqida ma'lumot. 3-mavzu. Yerning ichki tuzilishi, zichligi, harorati va radioaktivligi. Yerning umumiy tavsifi. Yerning qobiqlari. Yerning seysmografik modeli. Geosferalar. Yerning issiqlik maydoni. Radioaktivlik to'g'risida tushuncha. 4-mavzu. Yer po'stining kimyoviy va mineral tarkibi. Yer po'stining kimyoviy tarkibi. Minerallar haqida umumiy ma'lumotlar. Minerallarning tasnifi. Minerallarning tabiiy xossalari.			

5-mavzu. Geologiyada vaqt. Geoxronologik jadval.

Yerning yoshi va geoxronologik shkala. Nisbiy geoxronologiya. Tog' jinslari-ning yoshini aniqlashda radiologik usullar.

6-mavzu. Endogen geologik jarayonlar. Magmatizm va vulkanizm. Magmatik tog' jinslari.

Endogen geologik jarayonlar. Vulkan qurilmalari. Vulkanizm va vulkan mahsulotlari. Vulkan turlari. Magmatizm haqida umumiy ma'lumotlar.

7-mavzu. Magmatik va cho'kindi tog' jinslari.

Tog' jinslari. Magmatik jinslarning tasnifi va tarkibi. Magmatik jinslarning xossalari. Magmatik jinslarning genetik turlari. Cho'kindi jinslarning tasnifi va mineral tarkibi. Cho'kindi jinslarning xossalari. Cho'kindi jinslarning turlari.

8-mavzu. Zilzilalar.

Zilzilalar haqida umumiy ma'lumotlar. Zilzilalar kuchini o'lchash shkalalari. Zilzilalarning tasnifi. Zilzilalarning oqibatlar.

9-mavzu. Tektonik harakatlar.

Tektonik harakatlar haqida umumiy ma'lumotlar. Tog' jinslarining deformatsiyasi. Tektonik strukturalar.

10-mavzu. Metamorfizm. Metamorfik tog' jinslari.

Metamorfizm haqida umumiy ma'lumotlar. Metamorfizm omillari. Metamorfizm turlari. Metamorfik jinslarning hosil bo'lish sharoitlari. Metamorfik jinslarning xossalari. Metamorfik jinslarning turlari.

11-mavzu. Ekzogen jarayonlar. Nurash. Shamolning geologik ishi.

Ekzogen jarayonlar haqida umumiy ma'lumotlar. Nurash jarayonlari. Elyuviiy va nurash po'sti. Shamolning geologik ishi.

12-mavzu. Daryoning geologik ishi.

Suv oqimlari. Daryo vodiylarining tuzilishi. Oqar suvlarning geologik ishi. Vaqtinchalik suv oqimlarining geologik ishi. Doimiy oqar suvlar-daryolarning geologik ishi.

13-mavzu. Ko'l va botqoqliklarning geologik ishi.

Ko'llar. Ko'llarning geologik faoliyati. Botqoqliklar. Botqoqliklarning geologik faoliyati.

14-mavzu. Yer osti suvlarning turlari, hosil bo'lishi va tarkibi.

Yer osti suvlarining turlari va hosil bo'lishi. Yer osti suvlarining kimyoviy tarkibi. Yer osti suvlarining geologik ishi.

15-mavzu. Okean va uning tubini tuzilishi va dengizning geologik ishi.

Dengiz va okeanlarning hayvonot va o'simlik dunyosi. Dengizlarning geologik ishi. Dengiz va okeanlardagi mexanik harakatlar. Dengiz va okeanlarda cho'kindilarning to'planishi. Okeanlar haqida umumiy ma'lumotlar va uning tubini tuzilishi. Materiklarning suvosti chetlari. Okean suvlarining harorati, bosimi, sho'rli va kimyoviy tarkibi.

2-semestr

1-mavzu. Tarixiy geologiya fani vazifalari, bo'limlar va izlanish usullari.

Tarixiy geologiya fanining vazifalari, bo'limlari va izlanish usullari yo'nalishlari. Geoxronologiya, stratigrafiya, paleografiya va paleotettonika.

2 - mavzu. Stratigrafiya va geoxronologiya.

Stratigrafik birliklarning turlari va ularning bo'linish mezonlari. Nisbiy va absolyut geoxronologiya.

3-mavzu. Xalqaro stratigrafik jadval, stratigrafik tabaqalash va taqqoslash usullari.

Xalqaro stratigrafik jadvalni yuqori tabaqalari (eristema, sistema, bo'lim, yarus, zona) haqidagi tushunchalar va h.k. Stratigrafik kesmalarni tabaqalash va taqqoslashning ko'p sonli usullari.

4-mavzu. Geotektonika va geodinamika asoslari, litosfera plitalari.

Geodinamika. Umumiy va hududiy geotektonika.

5-mavzu. Geodinamik sharoitlar va jarayonlar.

Geodinamik jarayonlar (Riftogenez, Spreying, Subduksiya va Kolliziya shakli da ifodalanishi).

6-mavzu. Tarixiy geodinamika. Yerning rivojlanishini davriylash.

Tarixiy geodinamika. Yerning rivojlanishini davriylash.

7- mavzu. Yer sharining asosiy tektonik tuzilmalari.

Litosfera plitalari tektonikasi qarashlarining paydo bo'lishi, okean po'stining shakllanishini va uning keyinchalik qit'a turiga aylanishini yangicha mobilistik talqin etish imkoniyati.

8-mavzu. Qadimgi Yer qobig'ini shakllanishi.

Yerning 4,6 mlrd yillik tarixida arxey bosqichi, Pangeya, Monogeya, Rodiniy, Gondvana qit'alarining paydo bo'lishi, rivojlanishi va parchalanishi.

9-mavzu. Arxey va erta proterozoy bosqichi.

Geodinamikasi. Iqlimi. Foydali qazilmalari.

10-mavzu. O'rta va kechki proterozoy bosqichi.

Geodinamikasi. Paleogeografiyasi. Iqlimi. Organik dunyosi. Foydali qazilmalari.

11-mavzu. Erta paleozoy bosqichi.

Geodinamikasi. Paleogeografiyasi. Organik dunyosi. Foydali qazilmalari.

12-mavzu. Kechki paleozoy bosqichi.

Geodinamikasi. Paleogeografiyasi. Iqlimi. Organik dunyosi. Foydali qazilmalari.

13-mavzu. Mezozoy erasi.

Geodinamikasi. Paleogeografiyasi. Iqlimi. Organik dunyosi. Foydali qazilmalari.

14-mavzu. Kaynozoy erasi.

Geodinamikasi. Paleogeografiyasi. Iqlimi. Organik dunyosi.

15-mavzu. Odam evolyutsiyasi. Foydali qazilmalari.

II. Amaliy mashg'ulotlari buyicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi.

1-semestr

1. Jins hosil qiluvchi minerallarning fizik xususiyatlari: qattiqligi, ulanish tekisligi va sinishini o'rganish.

2. Minerallarning rangi va chizig'ining rangi, yaltiroqligi, tiniqligini o'rganish.

3. Minerallarning solishtirma og'irligi, magnitlik xususiyati, mo'rtligi, pachoqlanishi va qayishqoqligini o'rganish.

4. Minerallarning kimyoviy tarkibi bo'yicha turlari. **Sof tug'ma elementlar va sulfidlar.**

5. Oksid, gidrooksid, galoid va sulfat minerallarni o'rganish.

6. Karbonat, fosfat va silikat minerallarni o'rganish.

7. Geoxronologik jadvalni o'rganish.

8. Magmatik tog' jinslari. Ularning strukturasi, teksturasi va yotish shakllarini o'rganish.

- 9.Nordon, o'rta, asosli va o'ta asosli magmatik tog' jinslarini o'rganish.
- 10.Cho'kindi tog' jinslari, ularning strukturasi,teksturasi, g'ovakligi,rangi va so-lishtirma og'irligini o'rganish.
- 11.Bo'lakli, organogen va ximogen cho'kindi tog' jinslarni o'rganish.
- 12.Metamorfik tog' jinslari. Ularining strukturasi va teksturasini o'rganish.
- 13.Metamorfik tog' jinslarining tasnifini o'rganish.
- 14.Geologik xaritalartuzishni, ularning turlari va masshtabini o'rganish.
- 15.Geologik kesma va stratigrafik ustun tuzish usullarini va tog' kompasini o'rganish.

2-semestr

1.Yer qobig'ining struktura elementlari.

- 2.Platforma va serharakat mintaqalar. Ularni yozuvsiz xaritaga tushi-rish.
- 2.Yuqori paleozoy davrlarining organik dunyosi bilan tanishish.
- 3.Kembriy davrining paleogeorafik xaritasi bilan tanishish. Kontur xaritaga tushi-rish, bo'yash va ta'riflash.
4. Ordovik davrining paleogeorafik xaritasi bilan tanishish. Kontur xaritaga tushi-rish, bo'yash va ta'riflash.
- 5.Silur davrining paleogeorafik xaritasi bilan tanishish. Kontur xaritaga tushirish bo'yash va ta'riflash.
- 6.Devon davrining paleogeografik xaritasi bilan tanishish. Kontur xaritaga tushi-rish, bo'yash va ta'riflash.
- 6.Toshko'mir davrining paleogeografik xaritasi bilan tanishish. Kontur xaritaga tushirish, bo'yash va ta'riflash.
- 7.Perm davrining paleogeografik xaritasi bilan tanishish. Kontur xaritaga tushi-rish, bo'yash va ta'riflash.
8. Mezazoy erasi davrlarining organik dunyosi bilan tanishish.
- 9.Trias davrining paleogeografik xaritasi bilan tanishish. Kontur xaritaga tushi-rish, bo'yash va ta'riflash.
- 10.Yura davrining paleogeografik xaritasi bilan tanishish.Kontur xaritaga tushirish bo'yash va ta'riflash.
- 11.Kaynazoy erasi davrining organik dunyosi bilan tanishish. Kontur xaritaga tushirish, bo'yash va ta'riflash.
- 12.Paleogen davrining organik dunyosi bilan tanishish.Kontur xaritaga tushirish bo'yash va ta'riflash.
13. Neogen davrining organik dunyosi bilan tanishish. Kontur xaritaga tushirish, bo'yash va ta'riflash.

III.Laboratoriya ishlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

O'quv rejalarida laboratoriya ishlari kiritilmagan.

IV. Kurs ishi (loyihasi) bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Kurs ishi fan mavzulariga taalluqli masalalar yuzasidan talabalarga yakka tartibda tegishli mavzular bo'yicha topshiriq shaklida beriladi. Kurs ishini bajarish talabalarda fanga oid bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishga xizmat qilishi kerak.

Kurs ishi talabalarni fan bo'yicha olgan barcha bilimlarini jamlagan holda mustaqil ravishda berilgan mavzuni o'zlashtirib mukkamal tahlil etishga bag'ish-

langan.

Kurs ishi talaba tomonidan taqdimot shaklida tayyorlanib o'quv guruhi oldida himoya qilinadi (ma'ruza, savol - javoblar).

Fan bo'yicha kurs ishi o'quv rejasida rejalashtirilgan bo'lib, quyida kurs ishini bajarish uchun mavzulari berilgan:

- 1.Ko'l va botqoqlik yotqiziqlari
- 2.Metamorfizm sabablari
- 3.Yerning tashqi qobiqlari
- 4.Yer po'stining kimyoviy tarkiblari
- 5.Zilzilalarning geografik tarqalishi
- 6.Yerning issiqligi va magnitlik xususiyati
- 7.Yer po'sti va mantiya
- 8.Daryolarning geologik ishi
- 9.Ko'l va botqoqliklarning geologik ishi
- 10.Jins yaratuvchi minerallarning fizik xususiyatlari
- 11.Dengiz yotqiziqlari
- 12.Yer po'stining tebranma harakati
- 13.Neft va uning hosil bo'lishi
- 14.Muzliklarning geologik ishi
- 15.Yer osti suvlarining hosil bo'lishi
- 16.Yerning atmosfera qobig'i
- 17.Vulqon va uning mahsulotlari
- 18.Geotektonik gipotezalar
- 19.Yerning ichki tuzilishi
- 20.Yoriq hosil qiluvchi harakatlar
- 21.Lyos va uning hosil bo'lishi
- 22.Burma hosil qiluvchi harakatlar
- 23.Quyosh tuzimining tuzilishi
- 24.Quyosh turkumining paydo bo'lishi haqidagi gipotezalari (Djins, Kant-Laplas, Fesenkov, Shmidt)
- 25.Yer qobig'ining tuzilishi va uning turlari (kontinent va okean qobiqlari)
- 26.Magmatik tog' jinslari va ularning tasnifi (jadval)
- 27.Metamorfik tog' jinslari va ularning tasnifi (jadval)
- 28.Cho'kindi tog' jinslari va ularning tasnifi (jadval)
- 29.Vulkanizm va vulqon turlari
- 30.Magmatik tog' jinslarining yotish shakllari (fokkolit, bottolit, shtok, lakkolit...)
- 31.Atmosfera va uning tuzilishi
32. Nurash jarayonlari (mexanik va kimyoviy nurash)
33. Shamolning geologik ishi
- 34.Daryoning geologik ishi (eroziya, transportirovka va akkumulyasiya)
- 35.Daryo vodiysining rivojlanish bosqichlari
- 36.Terassalar xili (akkumulyativ, erozion, sokol)
- 37.Ko'l va botqoqliklarning genetik turlari
- 38.Botqoqliklarning geologik ishi
- 39.Yerning kimyoviy tarkibi
- 40.Mineralarni fizik xossalari (rangi, shaffofligi, og'irligi)
- 41.Mineralarning kimyoviy tasnifi (sof elementlar, sulfidlar, oksidlar va

gidrooksidlar, galogen birikmalar, karbonatlar, sulfatlar, fosforit, silikatlar)

- 42.Tog' jinslarining burmalar shaklida yotishi (plikativ dislokatsiya)
- 43.Tog' jinslarining singan holatda yotishi (dizyunktiv dislokatsiya)
- 44.Yer va tog' jinslarining nisbiy yoshini aniqlash usullari
- 45.Yer va tog' jinslarining mutlaq (absolyut) yoshini aniqlash usullari
- 46.Yer sharida suvning aylanma harakati va uning energiyasi
- 47.Vaqtincha oqar suvlaring ishi (prolyuvial tog' jinslari)
- 48.Atmosferaning issiqlik balansi
- 49.Dengiz suvining kimyoviy tarkibi va fizik xususiyatlari
- 50.Dengizdagi emirilish jarayonlari
- 51.Dengiz cho'kindilari (shel'f, batial, abissal cho'kindilar)
- 52.Umumiy va tarixiy geologiya fanining rivojlanish tarixi
- 53.Umumiy va tarixiy geologiya fanining bo'limlari
- 54.Geoxronologik (stratigrafik) shkala
- 55.Nisbiy va mutlaq geoxronologiya
- 56.Mexanik, kimyoviy va biologik nurash
- 57.Yer osti suvlarining geologic ishi
- 58.Muzliklarning klassifikatsiyasi
- 59.Okean suvlarinig xusisiyatlari
- 60.Metamorfik jarayonlar
- 61.Tog' jinslarining deformatsiyasi
- 62.Ichki va tashqi planetalar
- 63.Asteroidlar, kometalar va meteorlar
- 64.Erning gravitatsion va magnit maydoni
- 65.Yer qobig'ining moddiy tarkibi (minerallar)
- 66.Yer qobig'ining moddiy tarkibi (tog' jinslari)
- 67.Silikatli va alyumosilikatli minerallar
- 68.Yerning yoshini anaqlash usullari
- 69.Tektonik strukturalar
- 70.Litosfera plitalari tektonikasi nazariyasining shakllanish tarixi va hozirgi mazmuni
- 71.Effuziv magmatizm – vulkanizm
- 72.Magmatizm – inturiziv tanalarning yotish shakllari
- 73.Arxei va erta proterozoy bosqichi
- 74.Yuqori paleozoy bosqichi
- 75.Quyi paleozoy bosqichi
- 76.Mezazoy erasi
- 77.Kaynozoy erasi
- 78.Xalqaro stratigrafik jadval, stratigrafik tabaqalash va taqqoslash usullari
- 79.Geotektonika va geodinamika asoslari, litosfera plitalari
- 80.Tarixiy geodinamika. Yerning rivojlanishini davriylash
- 81.Yer sharining asosiy tektonik tuzilmalari
- 82.Qadimgi Yer qobig'ining shakllanishi.

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1-semestr

	1.Koinotning paydo bo'lishi 2.Quyosh tizimi (Quyosh va uning parmatrlari, Quyosh tizimining tuzilishi, ichki va tashqi planetalar) 3.Asteroidlar, kometalar va meteorlar 4.Yerning shakli va ichki tuzilishi 5.Yer po'stining kimyoviy va mineral tarkibi 6.Yerning gravitatsion, magnit va issiqlik maydoni 7.Yer qobig'ining moddiy tarkibi (minerallar) 8.Tog' jinslari haqida umumiy ma'lumotlar. Magmatik jinslar, tasnifi, tarkibi, xossalari va genetik turlari. Magmatizm 9.Vulqon qurilmalari, mahsulotlari va turlari 10.Tektonik harakatlar va tektonik strukturalar (tektonik harakatlar, tog' jinslarining deformatsiyasi, tektonik strukturalar) 11.Litosfera plitalari tektonikasining nazariyasi (litosfera plitalari tektonikasi nazariyasining shakllanish tarixi va hozirgi zamon mazmuni, yer po'stining strukturalari, litosfera plitalari tektonikasi fan tizimi sifatida) 12.Cho'kindi tog' jinslari va ularning tasnifi (umumiy ma'lumotlar, tasnifi, mineral tarkibi, xossalari va turlari) 13.Metamorfik tog' jinslarining tasnifi (hosil bo'lish sharoitlari, xossalari va turlari) 14.Metamorfizm (omillari va turlari) 15.Zilzila (zilzila haqida umumiy ma'lumotlar, zilzila kuchini o'lchash shkalalari, zilzilalarning yer sharida tarqalishi) 16.Zilzilalarning paydo bo'lish sabablari va genetik turlari, zilzila oqibatlari va uni bashorat qilish) 17.Effuziv magmatizm - vulkanizm (vulqon qurilmalari, vulkanizm, vulqon mahsulotlari) 18.Vulqon turlari. Balchiqli vulqonlar 19.Magmatizm va metamorfizm (magmatizm haqida umumiy ma'lumotlar, intruziv tanalarning yotish shakllari, metamorfizm haqida umumiy ma'lumotlar, metamorfizm omillari, metamorfizm turlari) 20.Ekzogen jarayonlar haqida tushuncha. Nurash va uning turlari 21.Suffoziya va karst hodisalari 22.Shamolning geologik ishi 23.Suv oqimlarining geologik ishi 24.Yer osti suvlarining geologik ishi 25.Yer osti suvlarning turlari hosil bo'lishi va tarkibi. 26.Tog' jinslaridagi suvlarning turlari 27.Sizot suvlarining rejimi va harakatlanish qonuniyatlari 28.Muzliklar va ularning geologik ishi 29.Dengiz va okeanlarning geologik ishi 30.Ko'l va botqoqliklarning geologik ishi 2-semestr 1.Tarixiy geologiya fanining qisqacha rivojlanish tarixi 2.Tarixiy geologiya fanining rivojlanishiga hissa qo'shgan olimlar 3.Stratigrafiya va geoxronologiya 4.Tarixiy-geologik tahlilning asosiy usullari
--	--

	5.Arxeýgacha bo'lgan tarix va Yerning paydo bo'lishi 6.Arxeý tarixi 7.Erta proterazoy (2,5-1,65 mlrd yil avval) 8.Kechki proterazoy 9.Vend davri 10.Kembriy davri 11.Ordovik davri 12.Silur davri 13.Devon davri 14.Toshko'mir davri 15.Perm davri 16.Trias davri 17.Yura davri 18.Bo'r davri 19.Paleogen davri 20.Neogen davri 21.To'rtlamchi (antropogen) davri 22.Stratigrafiyaning asosiy qoidalari 23.Xalqaro stratigrafik jadval 24.Stratigrafik tabaqalash va taqqoslash usullari 25.Geodinamik sharoitlar va jaryonlar Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.
3.	Ta'lim natijalari /Kasbiy kompetensiyalari Talaba bilishi kerak: -Quyosh tizimining tuzilishi va paydo bo'lishi, Yerning shakli va o'lchamlari, Yer po'stining tuzilishi; -endogen va ekzogen jarayon va hodisalar; - Yerning rivojlanish tarixi va geologik yilnoma shkalasi; - tektonik harakatlar, yoriqlar, uzilmalar; -o'tmishdagi fizik-geografik vaziyatni tiklash usullari <i>haqida tasavvurga ega bo'lishi;</i> - ekzogen va endogen asosiy geologik jarayonlar va ularning natijalarini; - umumiy geologik yilnoma va stratigrafik shkalalarni; - asosiy geotektonik farazlarni; -yer po'stlog'ining rivojlanish tarixidagi asosiy <i>qonuniyatlarni bilishi va ular-dan foydalana olishi;</i> - geologik xarita va qirqimlarda tog' jinslarining yoshi, genezisi, litologiyasi va geologik nomutanosibliklarini tasvirlash <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi;</i> -geologik jarayonlarning yo'nalganligi va davriyligini aniqlash <i>malakalariga ega bo'lishi kerak.</i>
5.	Ta'lim texnologiyalari va metodlari: - ma'ruzalar; - interfaol keys-stadilar; - seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); - guruhlarda ishlash; - taqdimotlarni qilish;

	- individual loyihalar; - jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
6.	Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish, joriy va oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha test topshirish.
7.	Asosiy adabiyotlar 1. Долимов Т.Н., Троицкий В.И. Эволюцион геология. -Т.: ЎзМУ, 2005. 2. Короновский Н.В. Общая геология. -М.: изд. КДУ, 2006. -528 б. 3. Н.В.Короновский, В.Е.Хаин, Н.А.Ясамаснов. Историческая геология. –М.: Издательский центр «Академия», 2011. -464 б. 4. Соколовский А.К. Общая геология: в 2 тт. /Под редакцией профессорв А.К.Соколовского. -М.: изд. КДУ, 2006. -448 б. Т.1.Общая геология: учебник /под редакцией профессора А.К.Соколовского. 5. Соколовский А.К. Общая геология: в 2 тт. /Под редакцией профессорв А.К.Соколовского. -М.: изд. КДУ, 2006. -208 б. Т.2.Общая геология: учебник /под редакцией профессора А.К.Соколовского. 6. Sunnatov Z.U., Xolbayev B.M., Norinov F.Q. Umumiy va tarixiy geologiya (1-qism). Umumiy geologiya. -O'quv qo'llanma.-Qarshi: "Intellect", 2022. -367 b. 7. N.Sh.Tulyaganova, M.B.Ashirov, D.F.Adilov, M.S.Karabayev, D.M. Ilyasova. Umumiy va tarixiy geologiya.O'quv qo'llanma.-Toshkent:"Innovatsiya-Ziyo", 2020. 280 b. 8. N.Sh.Tulyaganova. Umumiy va tarixiy geologiya fanidan amaliy mashg'ulotlar to'plami. 1-qism. -T.: «Voriz» nashriyoti, 2013. 9. Tulyaganova N.Sh. Umumiy va tarixiy geologiya fanidan amaliy mashg'ulotlar to'plami. 1 qism. -T.: «Voriz» nashriyoti, 2013. 10. Toshmuxamedov B.T. Umumiy geologiya. Darslik. -T.:Noshir, 2011. -328 b. 11. Xolbayev B.M. Geologiya. O'quv qo'llanma. -Qarshi: "Intellect", 2021.-302 b. 12. Чинникулов Х., Жўлиев А.Х. Умумий геология. Дарслик. –Т.: "МРИТИ" ДК, 2011. -396 б. Qo'shimcha adabiyotlar 13. Зокиров Р.Т., Ходжаев Х.С. Умумий геологиядан лаборатория машғулотлари бўйича методик қўлланма (минераллар). -Т.: ТошДТУ, 2000. 14. Зокиров Р.Т., Тошмухамедов Б.Т. Умумий геологиядан лаборатория машғулотлари бўйича услубий қўлланма (тоғ жинслари). -Т.: ТошДТУ, 2000. 15. Комлева З.В. Геология и гидрогеология. Методическое пособие. -Т.: ТашГТУ, 2016. 16. Комлева З.В. Общая и историческая геология. Методическое пособие. -Т.: ТашГТУ, 2014. 17. Халисматов Э.Х. Зокиров Р.Т. Структуралар геологияси ва геотектоник изланишлар. -Т.: ТошДТУ, 2004. 18. Холматов А.Х., Султонмуродов Ш. Умумий геологиядан амалий машғулотлар. -Т.: "Ўзбекистон", 2002. 19. Xolbaev B.M. Umumiy va tarixiy geologiya (2-qism). Tarixiy geologiya. Amaliy mashg'ulotlarni bajarish uchun uslubiy qo'llanma.–Qarshi: QarMII, 2021. -34 b.

	20. Xolbaev B.M. Umumiy va tarixiy geologiya fanidan kurs ishini bajarish bo'yi-cha uslubiy ko'rsatma. –Qarshi: QarMII, 2021. -16 b. 21. Xolbaev B.M. Mustaqil ishlarni bajarish, yozish va rasmiylashtirish tartiblari. Uslubiy qo'llanma. - Qarshi: QarMII, 2021. -34 b. Axborot manbaalari 22. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi hukumat portali. 23. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumot-lari milliy bazasi. 24. www.wikipedia.ru 25. www.catalogmineralov.ru 26. www.sandiegofotki.com 27. www.magikbaikal.ru 28. www.turism.irnd.ru 29. www.artphotoclub.com 30. www.fototerra.ru 31. www.inpath.ru 32. www.fotoart.org.ua 33. www.geologiya.ru 34. www.Ziyo.net. 35. http://www/elebrary.ru/ - научная электронная библиотека 36. http://mggu.ru – Московский государственный геологоразведочный университет.
8.	Qarshi muhandislik-iqtisodiyot institutida ishlab chiqilgan va tasdiqlangan
9.	Fan /modul uchun ma'sular: B.M.Xolbayev - Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti “Foydali qazilmala geologiyasi va razvedkasi” kafedrasi professor.
10.	Taqrizchilar: X.R.Axmedov - QarMII “Foydali qazilmala geologiyasi va razvedkasi” kafedrasi katta o'qituvchisi. R.A.Eshonkulov - QarMII “Ekologiya va mehnat muhofazasi” kafedrasi mudiri, t.f.d.

